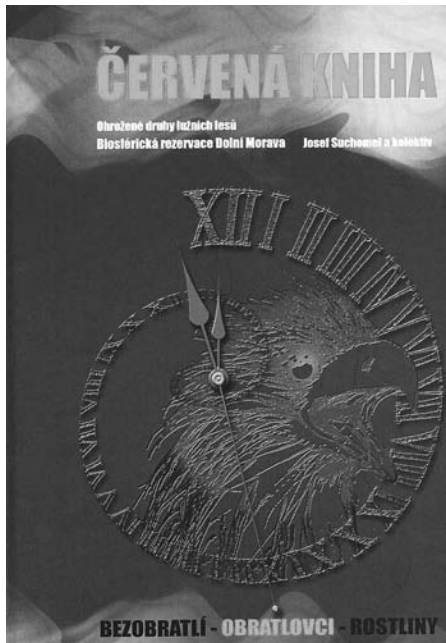

J. Suchomel, S. Lusk, P. Macháček, M. Šebela: Červená kniha ohrožených druhů obratlovců lužních lesů Biosférické rezervace Dolní Morava

V r. 2017 vydala Mendelova univerzita v Brně v nakladatelství Lesnická práce zajímavou knihu věnovanou ohroženým obratlovcům Dolní Moravy. Jde o nejmladší a nejmenší z českých biosférických rezervací (BR), která vznikla rozšířením původní BR Pálava. Území zahrnuje úzký pás lužních biotopů podél nejspodnějších úseků řek Dyje a Morava (přehledná barevná mapa je uvedena na zadní předsádce knihy). Úvodní kapitoly jsou věnovány zdejší geomorfologii, klimatu, ekosystému lužního lesa, obecné problematice ochrany obratlovců v území a vymezení kritérií pro zařazení druhů do jednotlivých kategorií ohrožení. Celkem Červený seznam BR Dolní Morava obsahuje 165 druhů, 6 v kategorii regionálně vymizelých, 38 kriticky ohrožených, 36 ohrožených, 37 zranitelných a 16 téměř ohrožených, dalších 32 druhů v kategoriích málo dotčených a nevyhodnocených nebo druhů s nedostatečnými údaji. Přehledný seznam zvláště chráněných druhů podle vyhlášky 395/1992 Sb. obsahuje 109 druhů, dále je prezentováno 39 evropsky významných druhů uvedených ve vyhlášce 166/2005 Sb. Z hlediska jednotlivých skupin jde o dva druhy mihulí, 45 druhů ryb, 14 obojživelníků, pět druhů plazů, 74 ptáků a 26 savců. Pro 103 vybrané druhy autoři zpracovali krátké charakteristiky, obsahující stručnou informaci o morfologii, biologii, obývaném

stanovišti, rozšíření, výskytu ve sledovaném území, míře ohrožení a možnostech praktické ochrany. Texty vhodně doplnili fotografiemi dospělců, případně mláďat, pobytových znaků a charakteristických biotopů. Dále konstatují, že v lokálním měřítku jsou globálně pojatá kritéria IUCN pro zařazení do jednotlivých kategorií ohrože-

nosti obtížně použitelná, a proto je pro účely této publikace upravili a zjednodušili.

V textech u jednotlivých druhů najdeme také jejich reakce na změny vodního režimu po hydrologických úpravách a následných revitalizacích, a tudíž i konkrétní příčiny ohrožení. Tyto změny v primární lesní i nelesní vegetaci a navazující změny v produkci sekundární (týkající se hlavně živočichů) měly vliv zejména na terestrické skupiny, jako jsou ptáci a savci. Vlastní hydrologické poměry a hlavně absence záplav pak ovlivňovaly vodní a semiakvatické druhy, ryby a obojživelníky. K sepsání publikace využili autoři 139 pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

Autoři akceptovali nové taxonomické názory, např. v případě hrouzka Vladykovova (*Romanogobio vladykovi*), důležité jsou informace o výskytu slepýše východního (*Anguis colchica*), taxonomicky odděleného od slepýše křehkého v r. 2010, nebo čolka dunajského (*Triturus dobrogricus*). Za zmínku také stojí v ČR obnovený výskyt blatňáka tmavého (*Umbra krameri*) v oboře u Lednice.

Je jen škoda, že se u příkladů typických biotopů jednotlivých druhů nedozvíme název nebo lokalizaci konkrétního místa. Fotografie, poskytnuté 17 autory, jsou zdařilé a názorné. U některých druhů, hlavně ptáků, je popisný text velmi krátký, vznikly tak vakáty, bohužel nevyužitě pro rozšíření textu či zařazení dalších snímků.

Celkově lze mít z knihy pozitivní dojem. Můžeme ji doporučit profesionálním pracovníkům ochrany přírody i všem zájemcům o poznání obratlovcí fauny tohoto krásného koutu naší vlasti.

Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy 2017, 216 str. Bližší informace na webu Ústavu zoologie, rybářství, hydrobiologie a včelařství MENDELU v Brně (<http://uzrhv.af.mendelu.cz/>)

Australští záškodníci

Nevím, kdo se dnes považuje v naší republice za záškodníka. V době, kdy jsem v Čechách žil, to byli lidovou demokracii ohrožující diverzanti, sabotéři pětiletky, podkopávači míru, podvratitelé socialismu a všichni, kteří nesouhlasili s tím, co reprezentovali J. V. Stalin či G. Husák.

V Austrálii, kde žiji, je to jinak. Za škodlivá se pokládají některá zvířata. Máme ve Viktorijských Alpách chalupu (jak velí český mrav), místo jsem pojmenoval Liščí hora – jedna nebo dvě lišky obecné (*Vulpes vulpes*) každé ráno přecházejí svahe před domem. Sousedé s názvem divoce nesouhlasili, lišky jim rabují kurníky. Český králík a australský králík, to je jako nebe a dudy. Zatímco v Čechách králík divoký (*Oryctolagus cuniculus*) v druhé polovině 20. stol. po několika vlnách epidemií a změnách krajiny téměř vyhubl, v Austrálii zdivočelí králíci působí nedozírné škody

dy a odolávají všem nástrahám, které na ně rozmanité úřady a jejich zaměstnanci líčí. Prozatím to nepomáhá a králíci se stále rozmnožují. Jsou nelitostně pronásledováni, i bakteriologicky, což se může zdát někomu na druhé straně světa kruté. Přírodní podmínky nad a pod rovníkem se v některých projekcích liší. Tucte králíků si do tehdejší britské kolonie dovezl farmář, aby je v neděli odpoledne střílel, jak byl ve své domovině zvyklý. Zábava se ale zvrhla. Dnes jsou jich v přírodě miliony a množstvím nor erodují polnosti a pastviny.

Z Asie k nám, nevím jak, přiletěla majna obecná (*Acridotheres tristis*) a v naší zahradě nestrpí žádného dalšího ptáka. Když jsem si všiml agresivity majny (v angličtině myna, někdy mynah), snadno jsem ji našel v australské příručce ornitologie. Druh, který se rychle rozšířil a představuje hrozbu ekosystému, byl importován do

severovýchodní Austrálie, aby zabránil invazím hmyzu, snižujícím výnos třtinových plantáží. Ze stejných důvodů byla dovezena obvykle 10–30 cm velká ropucha obrovská (*Rhinella marina*) ze Střední a Jižní Ameriky, jež má na jídelním lístku všechnu drobnou australskou faunu. V posledním desetiletí hromadně proniká i tam, kde plantáže nejsou. Už dosáhla severní části Západní Austrálie. Hrozbu představuje i pro ty, kteří se pokoušejí požírat ji (např. hady, dokonce i krokodýly). Je natolik toxická, že v sebeobraně otráví australské predátory, evolučně nepřizpůsobené toxinům amerických žab.

O škodlivosti krysa a myši se nemusím v časopise jako Živa ani zmiňovat – na australské břehy se tyto hlodavci vylodili z podpalubí plachetnic v době kolonizace kontinentu. Mezi další „provinilce“ patří zdivočelá zvířata, např. prasata, kozy, koně, osli, velbloudi nebo buvoli. Dokonce i turovité banteng a jelenovité daněk. Celkem bylo na australský světadíl dovezeno 56 nepůvodních druhů obratlovců. Některá zvířata se zasloužila o blahobyt země, jiná po úniku do přírody negativně ovlivňují životní úroveň obyvatel. Pokusy o kontrolu početních stavů těchto nejobtížnějších stojí